

РОБОТА СЕМІНАРУ

Реформи у сфері децентралізації та деконцентрації в Україні: досвід країн-членів ОЕСР

26-27 січня 2017 року

Міністерство регіонального розвитку
9, вул. Велика Житомирська
Київ, Україна

■ ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА І РОЗВИТКУ

ОЕСР — це унікальний форум, у рамках якого державні органи співпрацюють задля розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем глобалізації. ОЕСР також концентрує зусилля на розумінні та наданні підтримки органам державного управління щодо їх реагування на нові процеси і проблеми, зокрема у сфері корпоративного управління, економіки, що базується на інформації, щодо проблем, пов'язаних зі старінням населення. Організація надає платформу для порівняння досвіду реалізації політики, пошуку розв'язання спільних проблем, виявлення кращої практики і роботи з координації внутрішньої та міжнародної політики. Членами ОЕСР є Австралія, Австрія, Бельгія, Канада, Чилі, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Ізраїль, Італія, Японія, Корея, Люксембург, Мексика, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Польща, Португалія, Словацька Республіка, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Велика Британія та Сполучені Штати Америки. Європейський Союз бере участь в роботі ОЕСР.

www.oecd.org

■ ПРОГРАМА ОЕСР «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЄВРАЗІЇ»

Програма ОЕСР Конкурентоспроможність Євразії започаткована у 2008 році й має на меті прискорення реформ економіки та покращення бізнес-клімату для досягнення сталого зростання економіки та зайнятості у двох регіонах: у Центральній Азії (Афганістан, Казахстан, Киргизька Республіка, Монголія, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан) та у Східній Європі й на Південному Кавказі (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Республіка Молдова та Україна). Програма є складовою стратегії розвитку контактів ОЕСР, що її реалізує Секретаріат з глобальних відносин у тісному співробітництві із спеціалізованими експертними підрозділами ОЕСР.

www.oecd.org/globalrelations/eurasia.htm

■ КОМІТЕТ ОЕСР З ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Комітет ОЕСР з політики у сфері регіонального розвитку (RDPC) був створений у 1999 році з метою визначати характер проблем територій і надавати допомогу органам державного управління, націлену на оцінку та вдосконалення територіальної політики. Сьогодні в рамках своїх повноважень Комітет прагне служити головним міжнародним форумом розробників політики на високому рівні для визначення, обговорення, розроблення та розповсюдження бачення політики щодо регіонального розвитку як багаторівневої, мультисекторної, інноваційної політики, яка відображає місцеві особливості та спирається на доказову базу. Комітет шукає шляхи підвищення рівня благополуччя й якості життя в усіх типах регіонів, як в містах, так і в сільській місцевості, а також прагне вдосконалювати свій інтелектуальний внесок у політику на загальнонаціональному рівні та у формування більш інклюзивного й життєздатного суспільства.

www.oecd.org/regional

■ ПРОЕКТ: ПІДТРИМКА РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Цей проект буде працювати до 2018 року з метою надати підтримку органам державного управління України в процесі реалізації реформ у сфері децентралізації, а також зміцнити інституції державного управління на загальнонаціональному й регіональному рівнях по всій країні. У тісній співпраці з Урядом України, проект реалізують Комітет ОЕСР з політики у сфері регіонального розвитку разом із Програмою ОЕСР «Конкурентоспроможність Євразії». Проект **фінансується спільно Європейським Союзом та органами державного управління Чеської Республіки, Фландрії (Бельгія) і Польщі.**

РОБОТА СЕМІНАРУ

■ Загальний огляд

Цей семінар з розбудови спроможності подав тему децентралізації та деконцентрації в контексті територіальної реформи в Україні, що на разі триває, з фокусом на об'єднанні громад, формах співпраці та заохочення, а також на адміністративному процесі злиття громад. На семінарі були представлені приклади практики реформ децентралізації та деконцентрації влади в країнах-членах ОЕСР, включно з важливими факторами успіху в досягненні координації між різними рівнями державного управління, в розбудові підзвітності та підвищення якості надання послуг на субнаціональному рівні. Учасники отримали можливість почути, як саме інші країни розв'язали проблеми, з якими вони стикалися в процесі реформування, та обговорили набутий досвід з посадовими особами і науковцями. Цей семінар - перший у низці заходів проекту, що матимуть місце по всій Україні в рамках цього проекту. Семінар був націлений на задіяних у реформі децентралізації розробників політики та практиків з державного сектору, з аналітичних центрів, з органів державного управління обласного й місцевого рівня, з відповідних асоціацій.

■ Головні висновки

- З децентралізацією пов'язані ризики у сфері надання публічних послуг, що виникають через великі невідповідності соціально-економічного розвитку, і це може потребувати використання механізмів вирівнювання.
- Нестача якісних людських ресурсів на місцевому рівні становить проблему, і в багатьох новостворених об'єднаних громадах відсутні необхідні навички та спроможність управляти коштами.
- Новостворені об'єднані громади все ще не мають повного контролю над землекористуванням на їх території. Потрібна реформа управління землекористуванням, щоб місцева влада мала більше можливостей експлуатувати потенціал доходів від користування земельними ресурсами.
- Стратегії регіонального розвитку можуть стати ефективним інструментом координації та багаторівневого державного управління.

ЧЕТВЕР 26 СІЧНЯ 2017 РОКУ

■ Вступні коментарі та представлення

Модератором першого дня семінару був **пан Вільям Томпсон**, Керівник ОЕСР Євразія. Із вступним словом виступили **пан Василь Куйбіда**, Президент, Національна академія державного управління при Президентові України, **пан Бенедікт Геррманн**, Перший секретар, експерт з питань політики децентралізації, секторної реформи, Представництво Європейського Союзу в Україні, та пан Вільям Томпсон. Вони привітали учасників семінару та відзначили відповідність роботи ОЕСР у сфері підтримки реформи децентралізації в Україні, а також ознайомлення з передовим досвідом й міжнародними стандартами

Пані Доротея Аллен-Дюпре, старший аналітик, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР, зробила вступну презентацію *Тенденції децентралізації в країнах-членах ОЕСР* [Decentralisation Trends in OECD Countries](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)).

Країни-члени ОЕСР мають розмаїту та складну інституційну структуру на субнаціональному рівні: 25 унітарних країн і 9 федерацій або квазі-федерацій. Хоча у 2015-2016 роках в країнах-членах ОЕСР працювали майже 138 000 органів влади на субнаціональному рівні, ступінь децентралізації значно відмінна по країнах. У 2014 році на субнаціональні органи влади в країнах-членах ОЕСР припадало 40% загальної суми державних видатків, 59% державних інвестицій та 32% податкових доходів.

Видатки демонструють тенденцію до більшої децентралізації, ніж доходи, що може мати наслідком вертикальну фінансову незбалансованість та підвищити потребу у трансфертних системах.

Спостерігається позитивна кореляція між ступенем бюджетної децентралізації та подушним ВВП: для більш заможних країн характерна більша децентралізація. Проте, зв'язки між децентралізацією й результативністю економіки не є чіткими та можуть залежати від того, наскільки країни реалізують ширшу низку реформ багаторівневого державного управління, що охоплюють інституційні реформи (реорганізація повноважень, відповідальності та ресурсів), територіальні реформи (реорганізація територіальних структур) та реформування державного управління (реорганізація адміністративних процесів).

Реформи децентралізації можуть супроводжуватися чисельними перевагами, включно з підвищенням ефективності, вдосконаленням публічних послуг на місцевому рівні, а також більшою прозорістю та відповідальністю. Однак, це не звільняє від ризиків. Бюджетне вирівнювання є необхідним для компенсації міжрегіональних диспропорцій та для забезпечення певного базового рівня надання послуг на місцевому рівні. Крім цього, при об'єднанні муніципалітетів може виникати потрібний масштаб надання публічних послуг на місцевому рівні, проте, високі рівні фрагментарності часом можуть призводити до непродуктивної конкуренції між муніципалітетами (як і сталося в метрополії Чикаго). Таким чином, набуває ваги співпраця, що перетинає кордони муніципалітету й регіону.

■ Сесія 1: Тенденції та розподіл повноважень в контексті децентралізації

Перша сесія почалася з презентації *Передача повноважень на нижчі рівні державного управління з фокусом на вдосконаленні надання послуг державою – досвід Нідерландів* [*Assigning Responsibilities to Lower Levels of Government with an Eye on Improving Public Service Delivery – the Dutch Experience*](#) (версія українською мовою: [*Ukrainian*](#)) пані Іріс де Грааф, Департамент міжурядових відносин, Міністерство внутрішніх справ та відносин в королівстві, Нідерланди. Пані де Грааф познайомила з досвідом Нідерландів, - децентралізованої унітарної держави, - де децентралізація почалася через необхідність створити місцеві органи з управління греблями, дамбами та шлюзами, що надають захист від затоплення.

Не так давно, *Угода щодо децентралізації 2011 року* мала наслідком значну передачу завдань і функцій на регіональний та місцевий рівні. Зокрема, значної децентралізації соціальної політики було досягнуто завдяки створенню муніципалітетам можливості стати кращими постачальниками соціальних послуг шляхом реалізації інтегрованої чотирирічної програми за участі п'яти міністерств. У сфері законодавства, *Participation Act* надав активну підтримку зайнятості громадян; *Youth Act* зробив муніципалітети відповідальними за послуги для молоді; а новий *Social Support Act* допомагає муніципалітетам вдосконалювати самозабезпечення людей з фізичними обмеженнями та з порушеннями психіки. Міністерство внутрішніх справ та відносин в королівстві Нідерланди гарантує послідовність процесу децентралізації, а створення регіональних партнерств і соціальних команд об'єднує різні напрями експертних знань й забезпечує якомога більше наближення надання соціальних послуг до потреб мешканців. Роль центрального рівня влади - формувати правові засади, виконувати моніторинг впливу політики і результатів реалізації програм. На разі у фокусі уваги - розширення системи моніторингу з метою відслідковувати зв'язок видатків із якістю надання послуг та показниками результативності.

Пан Василь Куйбіда, Президент, Національна академія державного управління при Президентові України, зробив презентацію *Децентралізація в Україні: виклики й можливості* [*Decentralisation in Ukraine: Challenges and Opportunities*](#). Процес реформування розпочався ще у 1998 році, але уповільнювався декілька разів і реально не розпочався до 2014 року, коли була ухвалена концепція місцевого самоврядування та були внесені зміни у Податковий кодекс. Головні проблеми, що повстали в процесі добровільного об'єднання громад включали необхідність забезпечити надання базових послуг на місцевому рівні; дублювання функцій районної ради та райдержадміністрації;

отримання політичної підтримки у Верховній Раді для реформи законодавства; необхідність збільшення фінансової підтримки з Державного фонду регіонального розвитку.

Пані Олена Томнюк, Директор Центру розвитку та впровадження проектів, заступник виконавчого директора Асоціації міст України, поділилася додатковою інформацією щодо проблем в Україні в процесі реалізації реформи децентралізації. Зокрема, новостворені об'єднані громади потерпають від бюджетної та законодавчої нестабільності, а також не мають персоналу з навичками, необхідними для надання послуг на місцевому рівні. Децентралізацію стримувало те, що міста обласного підпорядкування були виключені з процесу добровільного об'єднання громад.

■ Сесія 2: Розбудова ефективних механізмів координації

Презентацію *Розбудова діалогу між учасниками процесу на всіх рівнях державного управління з метою покращення координації по вертикалі – досвід Швеції* [*Building Dialogue among Actors at All Levels of Government for Greater Vertical Co-ordination – the Swedish Experience*](#) (версія українською мовою: [*Ukrainian*](#)), зробив **пан Сверкер Ліндблат**, старший радник, Відділ регіонального розвитку, Міністерство підприємництва та інновацій, Швеція. Пан Ліндблат ознайомив із досвідом реалізації Швецією Політики регіонального розвитку, що являє базований на місцевих реаліях інтегрований крос-секторний підхід до підтримки місцевої та регіональної конкурентоспроможності.

Порівняно з іншими країнами Європи, у Швеції відносно небагато муніципалітетів; проте, аналіз функціональності регіонів виявив необхідність підсилення співпраці деяких муніципалітетів. Регіональна політика великою мірою залежить від розташування населених пунктів та від зростання міграції до південних, щільніше заселених територій, а відтак набирають ваги координація та діалог між рівнями врядування. *Національна стратегія сталого регіонального розвитку й інвестиційної привабливості Швеції на період 2015-2020 років* є ефективним інструментом координації та багаторівневого державного управління. Цю стратегію застосовують на регіональному рівні, і вона є базою формування програм структурних фондів ЄС, а також для інших інвестицій з метою розвитку. Швеція також започаткувала *Форум сталого регіонального розвитку та інвестиційної привабливості*, який збирається чотири рази на рік і надає можливість представникам регіональних органів влади обговорювати відповідні питання на центральному рівні, а також взаємодіяти з галузевими міністерствами й державними відомствами. Наступний етап реформи у Швеції торкнеться інтеграції планування розвитку територій та економіки.

Далі учасникам була запропонована презентація *Розширення координації на рівні місцевих органів влади задля ефективності кооперації по горизонталі – досвід Франції* [*Increasing Co-ordination between Local Governments for Effective Horizontal Co-operation – the French Experience*](#) (версія українською мовою: [*Ukrainian*](#)) **пана Жана-Крістофа Бодуїна**, Директора, Директорат територіальних стратегій, Загальний офіс територіальної рівності [Cget], Франція. Завдання CGET - працювати з нерівністю територій, що зазвичай присутні у економічно відсталих постіндустріальних або сільських регіонах з низькою щільністю населення. Додаткове завдання - розв'язання проблеми сегрегації в середовищі міст (наприклад, Марсель). У Франції ареали розвитку тяжіють до морського узбережжя, великих міст та їх передмість. Велика відстань до доступу до публічних послуг становить проблему в сільській місцевості, і регіони періодично виконують оцінку. Не так давно держава створила 1000 центрів для поліпшення доступу до публічних послуг у сільській місцевості.

Недавні територіальні реформи у Франції переслідували дві головні мети: спростити адміністративні структури (шляхом зменшення кількості регіонів з 22 до 13), а також вирішити проблему високих рівнів муніципальної фрагментації (Франція має 36 000 муніципалітетів) шляхом розвитку міжмуніципальних угруповань для спільного управління певними публічними послугами на місцевому рівні, зокрема, збиранням відходів та міським транспортом. Ще однією метою регіональної політики є розвинення мережі зв'язків між місцевими громадами та малими й середнього розміру містами.

Пані Людмила Даменцова, Заступник директора, Департамент з питань місцевого самоврядування та територіальної організації влади - Начальник відділу, Міністерство регіонального розвитку, надала детальний опис операційних аспектів реформи децентралізації в Україні. Перші значні результати реформи децентралізації помітні у збільшенні місцевих бюджетів та реалізації проектів у місцевих громадах. Менш ніж за два роки 1740 місцевих рад об'єдналися і утворили 366 новостворених об'єднаних громад. Створення можливостей для місцевих громад інвестувати у власний розвиток мало наслідком те, що 95% з субвенцій на інфраструктуру для новостворених об'єднаних громад на загальну суму 1 млрд гривень засвоєні на такі проекти, як ремонт доріг, шкіл, лікарень, дитячих садків; вуличне освітлення; водопостачання; закупівлі обладнання для муніципалітетів. Крім цього, було підписано 73 угоди про муніципальне співробітництво, що допоможе вдосконалювати ефективність видатків міських бюджетів. Одним з найкращих результатів стало зростання усвідомлення населенням реформи децентралізації.

Пан Сергій Яцковський, Директор, Хмельницький відокремлений підрозділ установи Центр розвитку місцевого самоврядування (LGDC) говорив про досвід об'єднання у Хмельницькій області. Область має 26 новостворених об'єднаних громад, що складає коло 42% населення. Міста мали б бути рушійною силою об'єднання, але вони не можуть бути учасниками об'єднання. Районні адміністрації є переважно неефективними у цьому процесі, відтак центральний офіс реформ відіграє суттєву роль. У 2015 році відбулися 50 зібрань у селах, щоб надати відповіді, почути занепокоєння та отримати мандат довіри від людей. Кошти були розподілені наступним чином: 25% на ремонт доріг, 20% на водогони до сіл, 20% на проекти у сфері енергетики, 20% на комунальні послуги. Одне з найбільших досягнень - підвищення відповідальності та ставлення громадян до інвестування у місцевих громадах, як до власної справи.

Під час відкритої дискусії пан Ліндблат пояснив, що структурні відмінності різних регіонів, (наприклад, структура промисловості, демографічні характеристики, освіта, фінансування) мають стати базою стратегій регіонального розвитку та відбору регіонів з гіршими умовами. Потрібен міцний процес діалогу регіонів із центральними органами влади, щоб комунікувати потреби регіонів і перебирати функції, пов'язані з розвитком на їх території в рамках національної стратегії. Також важливо пов'язати планування територій з плануванням розвитку економіки і з використанням функціонального прогнозу, що базується на структурі регулярних поїздок до місця роботи. Пан Бодуін наголосив на необхідності якісного інформування та наявності даних для виконання відповідного планування територій. Нові дані регіонального рівня часто надаються громадянським суспільством, і в таких випадках доречно мати платформу, куди ці дані надходять та рухатимуться догори по вертикалі й долучатимуться до процесу формування політики.

■ Стратегії регіонального розвитку в контексті багаторівневого державного управління

Ця сесія почалася презентацією *Стратегії регіонального розвитку в країнах-членах ОЕСР – тенденції та інструменти* [Regional Development Strategies in OECD Countries – Trends and Tools](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)) пані **Марії-Варинії Міхалун**, аналітика політики, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР. Пані Міхалун зазначила, що зростання ВВП в країнах-членах ОЕСР часто концентрується на регіональному рівні (різною мірою). В Україні на агломерацію Києва припадає 40% загального зростання ВВП за період 2004-2013 років. Часто розвиток економіки найсильніше проявляється в урбанізованих регіонах, але проміжний рівень регіонів може також відігравати важливу роль.

Все більшою мірою країни фокусують свої стратегії регіонального розвитку на таких цілях політики як конкурентоспроможність, економічне зростання та інклюзивність. У центрі цих підходів - такі важливі чинники продуктивності як розвиток бізнесу, інновації та інвестування в інфраструктуру. Інвестиції у соціальну інфраструктуру (наприклад, навички викладачів) часто роблять на субнаціональному рівні, і це може бути засобом підтримки відстаючих регіонів та скорочення розривів нерівності між регіонами. Зв'язки між містом і селом також є ефективним інструментом політики; їх можна

стимулювати через інтегровану політику розвитку міських та сільських територій, визнання взаємодоповнюваності та визначення (або перевизначення) систем місто-село. Потрібна наявність ефективних механізмів координації для регіональної, міської й сільської політики розвитку. Агентства регіонального розвитку - ще один шлях для країн, що реалізують програми реформування конкурентоспроможності. Ці агенції часто є менеджерами низки секторних програм й отримують багаторівневе фінансування. Інструменти вертикальної координації та багаторівневий діалог також можуть забезпечити координацію й визначення пріоритетності інвестицій.

Далі з презентацією *Результати фінансової децентралізації в Україні* [The Results of Financial Decentralisation in Ukraine](#) виступила **пані Яніна Казюк**, експерт з місцевих фінансів та бюджетів, Українська асоціація районних та обласних Рад. Пані Казюк пояснила, що наприкінці 2016 року перші 159 новостворених об'єднаних громад отримали фінансування, і фінансові ресурси на місцевому рівні зараз зросли з 1 до 7 мільярдів гривень. На рахунках місцевих бюджетів багатьох новостворених об'єднаних громад наразі мають великі надлишки коштів, у більшості завдяки надходженням податку на доходи фізичних осіб. Змінилися філософія та підхід громад до управління фінансами, і зараз присутні ініціативи й стимули до більш ефективного використання коштів. Проте, постійно виникає проблема дублювання функцій на рівні району й новостворених об'єднаних громад. Так стає важливою відповідність фінансових ресурсів громад їх новим функціям. Ще одна проблема - нестача якісних людських ресурсів на місцевому рівні, бо у багатьох громадах відсутні навички управління фінансами. Наразі громади працюють над системою моніторингу та аналізу бюджетних показників, а також навчаються розробляти стратегічні плани відповідно до фінансових потоків.

Останню презентацію дня *Нова політика регіонального розвитку для України* [New Regional Development Policy for Ukraine](#) представив **пан Юрій Третяк**, Заступник керівника проекту, Підтримка політики регіонального розвитку в Україні. Пан Третяк окреслив певні інституційні зрушення, що спрацювали на підтримку реформи децентралізації в Україні. У минулому стратегії розроблялися, але регіонам було не обов'язково їх реалізовувати. Для того щоб уникнути секторних і зумовлених місцем інвестицій з незначним чи відсутнім регіональним впливом, були створені кілька координаційних органів з метою пов'язати планування розвитку в регіонах з механізмами фінансування. Це і Міжвідомча координаційна комісія з регіонального розвитку (серед її членів - представники галузевих міністерств, Міністерства регіонального розвитку, асоціації регіонального розвитку), і Рада регіонів (політичний форум у складі Президента, представників Уряду, Верховної Ради та регіонів з метою обговорювати на політичному рівні політику регіонального розвитку). Наразі Уряд розробляє середньостроковий план роботи на чотири роки, а також закон про державне стратегічне планування, що має вдосконалити систему документів планування в країні.

Обговорення зосереджувалося на деяких перешкодах подальшому розгортанню реформи децентралізації, до яких належать політичне середовище, блокування законопроектів на рівні Верховної Ради, обмежене фінансування новостворених об'єднаних громад та Державного фонду регіонального розвитку, а також корупція. **Пан Вільям Томпсон**, Керівник ОЕСР Євразія, виступив із заключними коментарями та подякував учасникам семінару за активну участь в обговоренні.

П'ЯТНИЦЯ 27 СІЧНЯ 2017 РОКУ

■ Сесія 3: Зв'язок децентралізації з ефективним розвитком територій

Модератором другого дня семінару була **пані Доротея Аллен-Дюпре**, старший аналітик, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР. **Пані Ізабель Шатрі**, менеджер проекту, Субнаціональні фінанси та територіальні реформи, Департамент розвитку регіональної політики, ОЕСР, надала початкові коментарі та зробила підсумок головних моментів обговорення першого дня: i) місцевий рівень потребує розбудови спроможності, зокрема, комплектації кадрами з відповідними навичками, особливо у новостворених об'єднаних громадах; ii) новостворені об'єднані громади мають отримати доступ до більш стабільного й довгострокового фінансування; iii) з децентралізацією пов'язані ризики

у сфері надання публічних послуг, що виникають через великі невідповідності соціально-економічного розвитку, і це може потребувати використання механізмів вирівнювання; iv) новостворені об'єднані громади все ще не мають повного контролю над землекористуванням на їх території, і на разі у Верховній Раді обговорюють законопроект, націлений на розв'язання цієї проблеми; v) інші законопроекти уможливають об'єднання громад з містами обласного підпорядкування.

Пан Франсуа Бафой, Директор з досліджень, CNRS, Sciences-Po, Париж, Франція, зробив презентацію *Реалізація децентралізації та територіальна реформа у Східній Європі* [Implementing Decentralisation and Territorial Reform in Eastern Europe](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)). Пан Бафой окреслив три головні проблеми, з якими стикалися країни Східної Європи у перехідний період 1990-х років. По-перше, регіональна політика формувалася в рамках колосального масиву масштабних змін в політиці та інституціях. По-друге, країни-кандидати на вступ до ЄС не отримували достатнього скерування щодо того, як саме структурувати й створювати інституції у сфері регіонального розвитку. По-третє, існувала проблема реалізації інноваційної, зумовленої конкретними умовами політики з фокусом на підсиленні соціальної інклюзії з гарантією надання всім узгоджених у суспільстві базових стандартів. Політика зближення допомогла стимулювати зміну парадигми в політиці регіонального розвитку по всьому ЄС у бік інтегрованого підходу до державних інвестицій, більш орієнтованого на місцеві умови, на знання й залучення зацікавлених сторін на всіх рівнях державної влади. Такий підхід вдосконалив взаємодію, підсилив роль адміністративних регіонів та органів влади на місцях, а також покращив доступ до чистої води та очищення міських стоків. Проте, не обхідно звернути увагу на важливі слабкі сторони: недостатньо, занадто широкі пріоритети й незначний, у довгостроковій перспективі, вплив реалізованої політики.

За цим з презентацію *Забезпечення послідовності співвідношення стратегій/політики розвитку національного і регіонального рівнів – досвід Польщі* [Ensuring Coherence between National and Sub-national Development Strategies/Policies – the Polish Experience](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)) виступила **пані Малгожата Любінска**, Головний експерт, Департамент стратегії розвитку, Міністерство розвитку, Польща. Пані Любінська нагадала основні стадії реформи децентралізації у Польщі, що розпочалася у 1990 році з відновлення функцій місцевих органів влади (у *гмінах*). У 1999 році кількість регіонів (*воєводств*) скоротилася з 49 до 16. *Гміни* (їх загальна кількість - 2 479) відповідають за надання базових публічних послуг, тоді як 379 *повітів* (районів) відповідають за вторинні послуги. З 2007 року регіони автономно управляли приблизно 25% коштів структурних фондів ЄС в рамках політики зближення. Регіони також формують і реалізують власні стратегії регіонального розвитку. Ці документи мають бути узгоджені з середньостроковою стратегією розвитку, з національними концепціями розробки планування територій та з чотирма стратегіями регіонального розвитку на макрорівні.

Міністерство економічного розвитку відповідає за планування територій і регіональну політику в Польщі, включно з трансфертом коштів структурних фондів ЄС, та за співпрацю з органами місцевої влади, з соціальними партнерами й НДО. У 2009 році кількість секторних стратегій скоротилася з 42 до 9 інтегрованих стратегій, одна з яких – це *Національна стратегія регіонального розвитку (NSRD)*. NSRD розроблено у 2010 році з метою підвищити конкурентоспроможність регіонів шляхом створення полюсів розвитку (очікується, що вони дадуть позитивні наслідки у розвитку навколишніх регіонів), а також розвивати зближення територій через фокус на окремих проблемних місцевостях, що віддалені від головних урбанізованих центрів. Координація регіональної політики досягалася завдяки роботі *Центру аналізу стратегічних регіонів* при Міністерстві економічного розвитку, який планує розроблення політики, керуючись фактами, а також в рамках діяльності *Спільної комісії центральних і місцевих органів врядування*. Крім цього, контакти між територіями використовують для вироблення пріоритетів інвестування в регіонах. Регіони з гарними результатами користуються перевагами механізмів стимулювання.

Презентацію щодо українського досвіду зробила **пані Олена Кучеренко**, Директор, Департамент з питань регіонального розвитку, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Пані Кучеренко окреслила чотири головні засади нової регіональної політики України. По-перше, - це стратегічне планування, і на разі вже сформовані 25 стратегій регіонального розвитку. По-друге, - це запровадження нової системи інструментів фінансування, результатом чого стало збільшення коштів місцевих бюджетів на 43,8%. По-третє, - запроваджено нову систему моніторингу, що містить квартальні соціально-економічні показники, сформовані для кожного регіону. Четверте, - започатковано діяльність низки інституцій регіонального розвитку, включно з *Міжвідомчою комісією з регіонального розвитку*, що має повноваження реалізовувати специфічну секторну політику на місцях, а також створено мережу *Агентств регіонального розвитку*. Пані Кучеренко підтвердила відданість органів врядування справі регіонального розвитку й реформі децентралізації, а також висловила бажання вчитися на досвіді країн-членів ОЕСР.

Пан Даніель Попеску, Спеціальний радник Уряду України з питань децентралізації, Офіс Ради Європи в Україні, привернув увагу до необхідності зв'язку між децентралізацією та розвитком. Поза межами великих міст, села потребують інвестицій для прискорення їх розвитку. Процес реформування в Україні просувається швидко, порівняно з іншими країнами Центральної Європи, саме завдяки інвестуванню в розвиток нових об'єднаних громад та підтримці збільшення доходів місцевих бюджетів. До нагальних проблем належать: наявність політичної волі до децентралізації (блокування потрібних законопроектів у Верховній Раді), недовіра владі, секторна децентралізація, а також розвитком технічної спроможності органів влади на місцях шляхом навчання державних службовців.

Під час відкритої дискусії **пан Бенедікт Геррманн**, Перший секретар, Експерт з питань політики децентралізації, секторної реформи, Представництво Європейського Союзу в Україні, висловив думку стосовно того, що темпи економічного зростання на рівні 4-5% мають бути можливі в Україні, за умови подолання таких важливих проблем, як корупція й недружнє до бізнесу регулятивне середовище. Зараз податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) не збирається повною мірою, і загальна сума надходжень від ПДФО може подвоїтися, якщо розв'язати проблему тіньової економіки. Це – важлива можливість для державних органів управління збільшити доходи на місцях, що дозволить надавати більш якісні публічні послуги та вдосконалювати податкову дисципліну.

■ Сесія 4: Початковий досвід реформи децентралізації у децентралізованих країнах

Заключна сесія семінару почалася з презентації *Започаткування реформ децентралізації задля стійкості держави* [Launching Decentralisation Reforms to Enhance State Resilience](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)) **д-ра Йорна Гравінгольта**, Старшого наукового співробітника, Департамент врядування, державності та безпеки, Німецький інститут розвитку. Д-р Гравінгольт торкнувся ролі реформи децентралізації у здатності держави витримувати шоки та стимулювати спроможність виконувати її головні функції. Витривала державність передбачає три основні аспекти: i) повно важність (контроль насильства); ii) спроможність (надання базових послуг й виконання адміністративних функцій; а також iii) легальність (сприйняття права влади). В децентралізованому контексті органи місцевої влади можуть бути головним джерелом стабільності. Це особливо стосується України, якій потрібно утримати сильний поштовх до реформ й уникнути розгортання сценарію часткового реформування. В цьому сенсі, стабільність можна розглядати як перешкоду реформам, бо прагнення до стабільності може спровокувати чисельні затримки й конфлікти між окремими зацікавленими групами.

За цим **пані Тетяна Есковар Фадул**, Заступник начальника Управління сталого територіального розвитку, Департамент національного планування, Колумбія, зробила презентацію *Запуск реформи децентралізації в Колумбії – досвід Колумбії* [Launching the Decentralisation Reform in Colombia – the Colombian experience](#) (версія українською мовою: [Ukrainian](#)). Реформи децентралізації були започатковані в Колумбії з метою підвищення ефективності державних видатків та якості надання

публічних послуг, для демократизації життя місцевих громад, зміцнення адміністративної, бюджетної та територіальної автономії, покращення соціального забезпечення та зменшення нерівності регіонів. Процес децентралізації почався з конституційної реформи у 1991 році, в наслідку чого муніципалітети отримали повноваження щодо водопостачання та надання послуг. Також відбулися загальні вибори мерів і губернаторів. Однією з найбільших проблем реформи децентралізації в Колумбії була потреба розробляти політику з урахуванням значної неоднорідності регіонів. До 2014 року, Департамент національного планування розробив шість типологій для структурних одиниць території на базі доходу й кількості населення. Запропонована в Національному плані розвитку типологія, якою користуються зараз, містить 15 змінних. Головна мета регіональної політики – зменшити розриви у розвитку регіонів. Для оцінки зусиль, необхідних для зменшення нерівності регіонів у восьми секторах, користуються *Індексом інтегрованих зусиль*. Один з цікавих висновків: інфраструктурний розрив є більшим в муніципалітетах з більшим соціально-економічним розривом. Національний план розвитку на період 2014-2018 років на разі включає конкретні цілі політики щодо секторів кожного регіону.

Три головні аспекти реформи децентралізації в Колумбії: децентралізація адміністрації (делегування спроможності на рівень територій); бюджетна децентралізація (загальна система роялті, загальна система участі); децентралізація політики (загальні вибори мерів і губернаторів, національна система планування). Загальна система роялті – це система більш рівного розподілення доходів від видобування нафти й газу, які зараз надходять до 1 089 муніципалітетів (до реформи тільки 522 муніципалітети отримували роялті для цілей інвестування). Схема територіальної асоціації дозволяє органам влади субнаціонального рівня формувати асоціації з різними цілями. Зокрема, з метою соціального розвитку, задля раціонального використання природних ресурсів, регіонального планування та розвитку інфраструктури. Оцінка результативності управління територією базується на даних Національної ради планування та Національної ради з планування територій. Крім цього, Колумбія реалізувала рекомендації ОЕСР щодо планування, бюджетування, багаторівневого державного управління та зміцнення проміжних рівнів врядування.

Пані Олена Бойко, Народний депутат України, Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, поділилася деякими думками щодо політичних аспектів економічних проблем в рамках реформи децентралізації в Україні. Вона пояснила, що початкова концепція була сформована у 2004 році, але незалежно від початку обговорення, була відсутня політична воля до реалізації реформи. У 2013-14 роках президентська та парламентська кризи призвели до розроблення концепції реформування місцевого самоврядування. Сьогодні найбільшою проблемою, що стримує процес реформування є довіра до реформ. Надання громадянам чіткої та прозорої інформації є необхідним для розбудови довіри населення до реформ.

На кінець, **пані Олена Симоненко**, Керівник офісу проекту з секторної децентралізації [Sectoral Decentralisation in Ukraine](#), познайомила учасників семінару з пріоритетами секторної децентралізації в Україні. Децентралізація секторів є гігантським завданням, вирішення якого потребуватиме декількох років. Міністерство регіонального розвитку працює з галузевими міністерствами, - з Міністерством охорони здоров'я, з Міністерством освіти та з Міністерством соціальної політики, - з метою скоординувати пріоритети децентралізації у 22 секторах. Наприклад, Міністерством освіти бажає проєкспериментувати з "опорними школами" для вдосконалення системи шкіл у сільській місцевості. Зараз реалізується ще один проєкт, - формування госпітальних округів, - що може мати результатом об'єднання між існуючими 490 районами. Землекористування залишається важливим питанням, бо новостворені об'єднані громади не можуть повною мірою управляти своїми землями. Було створено більше 700 Центрів адміністративних послуг, проте якість надання послуг не є відповідною. Згідно плану, Центр адміністративних послуг має функціонувати у кожній новоствореній об'єднаній громаді, при повній інтеграції електронних послуг. Було розроблено матрицю моніторингу поступу за показниками в різних секторах.

■ Висновки семінару та подальші кроки

Заключне слово виголосили **пан Бенедікт Геррманн**, Перший секретар, Експерт з питань політики децентралізації, секторної реформи, Представництво Європейського Союзу в Україні, та **пані Доротея Аллен-Дюпре**, старший аналітик, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР. Пані Доротея Аллен-Дюпре окреслила наступні кроки та планові заходи проекту. ОЕСР сформує три аналітичних звіти, проведе низку семінарів з розбудови спроможності по всій Україні за період до 2018 року, а також організує учбовий візит до країни-члена ОЕСР. Проект буде підтримувати розширення залучення України до участі в діяльності органів ОЕСР, зокрема у Комітеті ОЕСР з політики регіонального розвитку. Крім цього, Україні надаватимуть підтримку на шляху приєднання до інструментів ОЕСР, таких як *Рекомендація Ради ОЕСР щодо ефективності інвестування державою на всіх рівнях врядування* [Recommendation of the OECD Council on Effective Public Investment Across Levels of Government](#). У фокусі цього документу - механізми координації, спроможність державного управління та важливі рамкові умови для державних інвестицій.

ДОДАТОК А: ПОРЯДОК ДЕННИЙ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕКОНЦЕНТРАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ ОЕСР

Міністерство регіонального розвитку
9, вул. Велика Житомирська

Київ • 26-27 січня 2017 року

День 1: четвер, 26 січня 2017 року

Модератор: пан Вільям Томпсон, Керівник ОЕСР Євразія

9.30-10.00	<p>Привітання й вступне слово</p> <ul style="list-style-type: none">• Пан Вячеслав Негода, Перший заступник Міністра, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України• Пан Бенедікт Геррманн, Перший секретар, Експерт з питань політики децентралізації, секторальні реформи, Представництво Європейського Союзу в Україні• пан Вільям Томпсон, Керівник ОЕСР Євразія
10.00-10.45	<p>Вступ: Тенденції децентралізації в країнах-членах ОЕСР</p> <ul style="list-style-type: none">• пані Доротея Аллен-Дюпре, старший аналітик, Відділ політики регіонального розвитку, секретаріат ОЕСР
10.45-11.15	<p><i>Перерва на каву</i></p>
11.15-12.30	<p>Сесія 1: Тенденції та розподіл повноважень в контексті децентралізації</p> <p>Презентація досвіду країн-членів ОЕСР:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Передача повноважень на нижчі рівні державного управління з фокусом на вдосконаленні надання послуг державою – досвід Нідерландів: пані Іріс де Грааф, Департамент міжкурядових відносин, Міністерство внутрішніх справ та відносин в королівстві, Нідерланди</i>• Відповіді на питання <p>Презентація досвіду України:</p> <ul style="list-style-type: none">• Пан Василь Куйбіда, Президент, Національна академія державного управління при Президентові України• Пані Олена Томнюк, Директор Центру розвитку та впровадження проектів, Заступник виконавчого директора Асоціації міст України, керівник проекту "Пульс" <p>Відкрита дискусія</p>
12.30-14.30	<p><i>Перерва на обід</i></p>

14.30-16.15	<p>Сесія 2: Розбудова ефективних механізмів координації</p> <p>Презентація досвіду країн-членів ОЕСР:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Розбудова діалогу між учасниками процесу на всіх рівнях державного управління з метою покращення координації по вертикалі</i> – досвід Швеції: пан Сверкер Ліндблат, старший радник, Відділ регіонального розвитку, Міністерство підприємництва та інновацій, Швеція • <i>І Розширення координації на рівні місцевих органів влади задля ефективності кооперації по горизонталі</i> – досвід Франції: пан Жан-Крістоф Бодуін, Директор, Директорат територіальних стратегій, Загальний офіс територіальної рівності [Cget], Франція • Відповіді на питання <p>Презентація досвіду України:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пані Людмила Даменцова, Заступник директора, Департамент з питань місцевого самоврядування та територіальної організації влади - Начальник відділу, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України • Пан Сергій Яцковський, Директор, Хмельницький відокремлений підрозділ установи Центр розвитку місцевого самоврядування (LGDC). <p>Відкрита дискусія</p>
16.15-16.45	Перерва на каву
16.45-17.50	<p>Стратегії регіонального розвитку в контексті багаторівневого державного управління</p> <p>Презентація досвіду країн-членів ОЕСР:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Презентація пані Марії-Варинії Міхалун, аналітик політики, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР • Відповіді на питання <p>Презентація досвіду України:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пані Яніна Казюк, експерт з місцевих фінансів і бюджетів, Українська асоціація районних та обласних Рад • Пан Юрій Третяк, Заступник керівника проекту, Підтримка політики регіонального розвитку в Україні <p>Відкрита дискусія</p>
17.50-18.00	<p>Підведення підсумків 1-го дня</p> <p>Підсумок обговорення і головні висновки: пан Вільям Томпсон, Керівник ОЕСР Євразія</p>

День 2: п'ятниця, 27 січня 2017 року

Модератор: пані Доротея Аллен-Дюпре, старший аналітик, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР

9.00-9.15	<p>Вступ до програми дня</p> <ul style="list-style-type: none">• Пані Ізабель Шатрі, менеджер проекту, Субнаціональні фінанси та територіальні реформи, Відділ політики регіонального розвитку ОЕСР
9.15-11.00	<p>Сесія 3: Зв'язок децентралізації з ефективним розвитком територій</p> <p>Презентація досвіду країн-членів ОЕСР:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Реалізація децентралізації та територіальна реформа у Східній Європі: пан Франсуа Бафой</i>, Директор з досліджень, CNRS, Sciences-Po, Париж, Франція• <i>Забезпечення послідовності співвідношення стратегій/політики розвитку національного і регіонального рівнів – досвід Польщі: пані Малгожата Любінска</i>, Головний експерт, Департамент стратегії розвитку, Міністерство розвитку, Польща• Відповіді на питання <p>Презентація досвіду України:</p> <ul style="list-style-type: none">• Пані Олена Кучеренко, Директор, Департамент з питань регіонального розвитку, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України• Пан Даніель Попеску, Спеціальний радник Уряду України з питань децентралізації, Офіс Ради Європи в Україні <p>Відкрита дискусія</p>
11.00-11.15	<p><i>Перерва на каву</i></p>
11.15-13.00	<p>Сесія 4: Початковий досвід реформи децентралізації у децентралізованих країнах</p> <p>Презентація досвіду країн-членів ОЕСР:</p> <ul style="list-style-type: none">• Презентація д-ра Йорна Гравінгхольта, Старший науковий співробітник, Департамент врядування, державності та безпеки, Німецький інститут розвитку• Презентація – <i>Запуск реформи децентралізації в Колумбії</i> – досвід Колумбії: пані Тетяна Есковар Фадул, Заступник начальника, Управління сталого територіального розвитку, Департамент національного планування, Колумбія• Відповіді на питання <p>Презентація досвіду України:</p> <ul style="list-style-type: none">• Пані Олена Бойко, Народний депутат України, Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування• Пані Олена Симоненко, Керівник проектного офісу з секторної децентралізації <p>Відкрита дискусія</p>

13.00-13.15	<p>Висновки семінару та подальші кроки</p> <ul style="list-style-type: none"> • Коментарі та заключне слово пана Вячеслава Негоди, Першого заступника Міністра, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України • Коментарі та заключне слово пана Бенедікта Геррманна, Першого секретаря, Експерта з питань політики децентралізації, секторальні реформи, Представництво Європейського Союзу в Україні • Коментарі та заключне слово пані Доротеї Аллен-Дюпре, старшого аналітика, Відділ політики регіонального розвитку, ОЕСР
13.15	<p>Завершення роботи семінару</p>

ДОДАТОК Б: СПИСОК УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ

№	Учасник	Посада	Організація
Представники державного сектору:			
1.	Олена Бойко	Народний депутат України	Верховна Рада України
2.	Олександр Ігнатенко	Помічник Народного депутата України	Верховна Рада України
3.	Леонід Смішко	Завідуючий відділом з питань місцевого самоврядування, територіальної організації влади та виборчих прав	Секретаріат Кабінету Міністрів України
4.	Мар'яна Дзвінник	Головний спеціаліст відділу з питань місцевого самоврядування, територіальної організації влади та виборчих прав	Секретаріат Кабінету Міністрів України
5.	Олена Кучеренко	Директор Департаменту з питань регіонального розвитку	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
6.	Людмила Даменцова	Заступник Директора Департаменту з питань місцевого самоврядування та територіальної організації влади - начальник відділу з питань територіальної організації влади	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
7.	Олег Проценко	Радник	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
8.	Андрій Куделін	Менеджер проекту, POSD	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
9.	Галина Маркович	POSD	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
10.	Вадим Вірченко	Менеджер, POSD	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
11.	Ірина Френкель	POSD	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
12.	Аліна Захарчук	Головний спеціаліст	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
13.	Надія Музичук	Головний спеціаліст відділу розвитку підприємництва Департаменту регуляторної політики та	Міністерство економічного розвитку та торгівлі

№	Учасник	Посада	Організація
		підприємництва	
14.	Ірина Корж	Головний спеціаліст відділу співробітництва з МФУ та ОЕСР Департаменту координації міжнародних програм	Міністерство економічного розвитку та торгівлі
15.	Марина Маценко	Головний спеціаліст відділу розвитку системи надання адміністративних послуг Управління розвитку адміністративних послуг Департаменту розвитку підприємства та регуляторної політики	Міністерство економічного розвитку та торгівлі
16.	Олена Мачульна	Заступник начальника Управління міжбюджетного регулювання – начальник відділу	Міністерство фінансів України
17.	Олена Гоголь	Заступник начальника управління планування місцевих бюджетів	Міністерство фінансів України
18.	Іван Шум	Завідуючий відділом вантажних перевезень ДП «ДеравтотрансНДІпроект»	Міністерство інфраструктури України
19.	Сергій Куницький	Заступника начальника відділу внутрішніх структурних перетворень Департаменту реформування та корпоративного розвитку ПАТ "Укрзалізниця"	Міністерство інфраструктури України
20.	Вадим Олійник	Заступник директора департаменту	Міністерство інфраструктури України
21.	Василь Куйбіда	Президент	Національна академія державного управління при Президентіві України
22.	Володимир Вакуленко	Завідувач кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом	Національна академія державного управління при Президентіві України
23.	Наталія Гринчук	Заступник завідувача кафедри, доцент кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом	Національна академія державного управління при Президентіві України
24.	Наталія Васильєва	Професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом	Національна академія державного управління при Президентіві України
25.	Анжела Лелеченко	Доцент кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом	Національна академія державного управління при Президентіві України
Представники регіональних органів влади :			
26.	Олексій Рябоконт	Міський голова	м. Пирятин
27.	Сергій Яцковський	Хмельницький відокремлений підрозділ «Центр розвитку місцевого самоврядування»	м. Хмельницький
28.	Валентина Бас	Помічник-консультант на громадських засадах депутата Хмельницької обласної ради ,	Хмельницька обласна рада

№	Учасник	Посада	Організація
		Керівник проектів та програм БО БФ "Зміцнення громад"	
29.	Василь Гошовський	Директор	Муніципальна установа «Агентство розвитку м. Миколаїв»
30.	Зиновій Бройде	Радник Голови	Чернівецька ОДА
Міжнародні партнери:			
31.	Бенедікт Геррманн	Перший секретар, експерт з питань формування політики децентралізації, секторальні реформи	Представництво Європейського Союзу в Україні
32.	Домінік Папенхейм	Експерт	Представництво Європейського Союзу в Україні
33.	Іріс де Граафф	Експерт Департаменту міжурядових зв'язків	Міністерство внутрішніх справ та справ Королівства, Нідерланди
34.	Сверкер Ліндبلاد	Старший радник Управління регіонального зростання	Міністерство підприємництва та інновацій, Швеція
35.	Жан-Крістоф Бодуан	Директор Департаменту територіальних стратегій	Генеральний офіс територій, Франція
36.	Яніна Бреннан	Радник проекту Підтримка реформи децентралізації в Україні	U-LEAD проект, Німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ
37.	Юрій Свірко	Координатор	U-LEAD проект, Німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ
38.	Франсуа Бафой	Директор науково-дослідних робіт	Національний центр наукових досліджень, Інститут політичних досліджень, Париж, Франція
39.	Малгожата Любінска	Головний експерт Департаменту розвитку стратегії	Міністерство розвитку, Польща
40.	Даніель Попеску	Спеціальний радник Уряду України з питань децентралізації	Офіс Ради Європи в Україні
41.	Володимир Кебало	Помічник Спеціального радника Уряду України з питань децентралізації	Офіс Ради Європи в Україні
42.	Йорн Гравінгхолт	Старший дослідник Департаменту врядування, державності та безпеки	Німецький інститут розвитку
43.	Тетяна Есковар Фадул	Заступник начальника Управління сталого територіального розвитку	Департамент національного планування, Колумбія
44.	Юрій Третяк	Заступник керівника проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»	Проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»
45.	Сергій Максименко	Радник з питань регіонального розвитку	Проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні»
46.	Артур Гроссман,	Керівник київського офісу	Фонд міжнародної солідарності, Польща
47.	Тавня Санфорд Аммар	Керівник проекту	Проект EDGE

№	Учасник	Посада	Організація
48.	Руслан Кундрик	Керівник сектору урядування	Проект EDGE
49.	Крістіан Діслер	Старший радник	Швейцарське бюро співробітництва в Україні
50.	Ілона Постемська	Керівник національних програм	Швейцарський бюро співробітництва в Україні
51.	Дарія Федченко	Партнер	ПрайсуотерхаузКуперс
52.	Маркіян Желак	Проектний менеджер	GGF
53.	Ірина Губарець		Посольство Канади
54.	Каролін Посчл	Менеджер, Глобальна податкова політика	PwC
55.	Давід Машек	Радник-посланник	Посольство Чеської Республіки
56.	Кжиштоф Сівек	Разник Міністра	Міністерство економіки Польщі
НДО:			
57.	Олена Сімоненко	Керівник	Проектний офіс секторної децентралізації
58.	Вячеслав Лященко	Науковий секретар	Міжнародний дослідний центр модернізації та розвитку співробітництва, м. Полтава
59.	Дмитро Василенко	Юридичний консультант	Офіс реформ, м. Хмельницький
60.	Наталя Геращенко	Президент	Громадська організація "Клуб економістів"
61.	Сергій Цибитовський	Керівник відділу політики у сфері права	Асоціація районних і обласних рад
62.	Вадим Савченко	Заступник Керівника ВАССР по зв'язках з громадськістю та міжнародними організаціями	Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
63.	Олександр Думас	головний спеціаліст адміністративного відділу ВАССР	Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
64.	Яніна Казюк	Координатор з питань бюджетної децентралізації	Центральний офіс реформ
Інституції:			
65.	Олена Томнюк	Директор з міжнародних відносин	Асоціація міст України
66.	Іна Луніна	Начальник відділу державних фінансів	Інститут економіки та прогнозування НАН України
67.	Діна Серебрянська	Науковий співробітник відділу державних фінансів	Інститут економіки та прогнозування НАН України
68.	Тетяна Кваша	Науковий співробітник	Інститут економіки та прогнозування НАН України
69.	Віталій Пилипів	Професор кафедри регіоналістики та туризму	Київський національний економічний університет
70.	Ярослав Остафійчук	Професор кафедри регіоналістики та туризму	Київський національний економічний університет
71.	Роман Праворський	Асистент професора, голова НО "Фундація регіонального інноваційного розвитку"	Київський національний економічний університет
72.	Ростислав Томенчук	Директор	Український інститут внутрішньої політики
Делегація ОЕСР:			
73.	Вільям Томсон	Директор Євразійського департаменту	ОЕСР
74.	Дороте Аллен-Дюпре	Старший аналітик відділу політики регіонального розвитку, Секретаріат	ОЕСР

№	Учасник	Посада	Організація
		ОЕСР	
75.	Габрієла Міранда	Регіональний менеджер по Україні, Євразійський департамент	ОЕСР
76.	Марія-Варінія Міхалун	Політичний аналітик відділу політики регіонального розвитку, секретаріат ОЕСР	ОЕСР
77.	Ізабель Шатрі	Проектний менеджер, Субнаціональні фінанси та територіальні реформи, відділ політики регіонального розвитку	ОЕСР
78.	Джибран Пунтакі	Політичний та економічний аналітик, Євразійський департамент	ОЕСР
79.	Антуан Комп	Політичний та економічний аналітик відділу політики регіонального розвитку, Секретаріат ОЕСР	ОЕСР
80.	Михайло Семчук	Локальний консультант ОЕСР в м. Київ	ОЕСР